

"Functie & Functioneren HIP 2024-2028"

HIP - Historisch Informatie Punt

van de Stichting Historische Kring Stad en Ambt Almelo en Bibliotheek Almelo

de Bibliotheek

HIP nu ... 2005 – 2023

4e verdieping

Bibliotheek Almelo

dinsdagmiddag + vrijdagmiddag
13:30 – 16:30 uur

Inhoud

bladzijde

0. Inhoudsopgave	2
1. Inleiding: de oorsprong van het HIP	3-4
2. Doelstelling HIP	4
3. Werkzaamheden HIP	4
4. Projecten HIP	4-7
5. Middelen (financiën en vrijwilligers)	7-8
6. Werk- & Archiefruimte (huisvesting)	8
7. Samenwerking met externe instanties	8-9
8. Schenken documentatiemateriaal aan HIP archief	9
9. Conclusie, aanbevelingen voor en planning van beleid periode 2024-2028	9-10

1. Inleiding: de oorsprong van het HIP

De totstandkoming van plaatselijke HIP-'s in de regio was oorspronkelijk een initiatief van het HCO Zwolle. Het HCO stimuleerde aanvankelijk de bundeling van inzet en kennis met betrekking tot de informatieverstrekking door plaatselijke historische verenigingen, musea en bibliotheken tot één toegangsloket, waar men gericht terecht kan voor het inwinnen van informatie over de plaatselijke cq. regionale cultuurhistorie. Dit resulteerde tot het ontstaan van HIP-'s in onder meer Almelo, Borne, Haaksbergen, Hengelo en Zwolle.

Het Historisch Informatie Punt te Almelo, hierna kortweg HIP genoemd, is opgericht per 1 januari 2005 als een coöperatief samenwerkingsverband tussen de Stichting Historische Kring Stad en Ambt Almelo en de Bibliotheek Almelo.

Hierna wordt de Stichting Historische Kring Stad en Ambt Almelo kortweg met HKA en de Bibliotheek Almelo met Bibliotheek aangeduid.

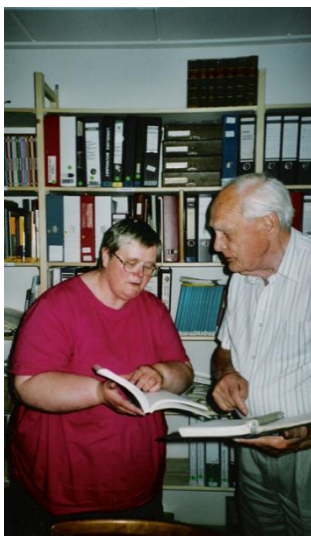
Het HIP is door het samenvoegen van de beide collecties een voortzetting enerzijds van De Librije het informatiecentrum van de HKA en anderzijds het krantenknipselarchief en de regio "inzage" boekenverzameling van de Bibliotheek.

Pand Wiechmann - Het Kolkje № 1

Synagoge - Kerkplein № 1

Documentatiecentrum De Librije was van 1995-2000 gehuisvest in het pand Wiechmann aan het Kolkje nr. 1 en daarna van 2001-2005 op de zolder van de Joods Synagoge aan het Kerkplein nr. 1.

Het krantenknipselarchief en de regionale "ter inzage" boekenverzameling was ondergebracht bij de afdeling Regio op de 4e verdieping van de Bibliotheek

De Librije was een initiatief van Gerard Vloedbeld en haar archief bestond toentertijd voor het merendeel uit zijn privéarchief. Na zijn overlijden in 2012 is een groot deel (circa 70%) uit de nalatenschap van het privé archief van Gerard Vloedbeld door zijn erfgenamen aan de HKA geschonken.

*'pioniers van het eerste uur' van het documentatiecentrum De Librije
Gerard Vloedbeld, († 2012), oprichter en Hennie Wesselink – Bolk († 2013), vrijwilligster*

De samenwerking van de HKA met de Bibliotheek is in 2005 vastgelegd in een door beide partijen ondertekende overeenkomst; Voorzitter Jan van Kooy tekende namens de HKA en directeur Jan Krol namens de Bibliotheek. Willy Wind (Regio 4^e verdieping) fungeerde vanaf de oprichting van het HIP als contactpersoon bij de Bibliotheek voor de HIP vrijwilligers.

Per 1 januari 2021 is dit contract geactualiseerd door de HKA en de Bibliotheek en opnieuw door beide partijen ondertekend en overeengekomen voor onbepaalde tijd. Hiervoor tekenden Theo van Rijmenam (voorzitter HKA) en Joris Kemps (directeur Bibliotheek).

De Bibliotheek is vanaf 2022 gestopt met het aanvullen van het krantenknipselarchief en heeft deze activiteit overgelaten aan het HIP.

2. Doelstelling HIP

Het HIP stelt zich het verstrekken van informatie over de historie van Almelo en haar cultuurhistorisch, ambachtelijk en industrieel erfgoed ten doel.

Dit kan zowel mondeling, tijdens de openstelling van het HIP in de Bibliotheek Almelo, als schriftelijk per E-mail gebeuren.

Ook bieden de HIP-vrijwilligers assistentie bij hulpvragen, studie of onderzoek op het gebied van de historie en het cultuurhistorisch erfgoed van Almelo of naar bekende (oud)inwoners van Almelo.

3. Werkzaamheden HIP

De werkzaamheden van de vrijwilligers bij HIP bestaan primair uit het beantwoorden van hulpvragen van de bezoekers en uit het geven van per E-mail opgevraagde informatie.

Om informatie te kunnen verstrekken over de historie van Almelo, zijn naast eigen kennis van deze historie ook diverse bronnen in de vorm van documentatie en naslagwerken nodig.

Deze documentatie en naslagwerken bestaan onder meer uit boeken, brochures, kranten, , krantenknipsels, tijdschriften, tijdschriftartikelen, foto's, kaarten, microfiches van regionale kranten (1883), ansichtkaarten, landkaarten, plattegronden, bidprentjes, kerkelijke doop-, huwelijks- en overlijdensregisters en dergelijke

De documentatie wordt na selectie, ordening en inventarisatie bewaard in het historisch archief bij het HIP in de Bibliotheek. Het historisch archief is voor een deel opgeslagen in kasten en stellingen op de 4^e verdieping en voor een ander deel in stellingen in het kelderdepot.

Het verzameldomein van het historisch archief HIP beperkt zich tot relevante documentatie en naslagwerken betreffende de historie van Almelo, inclusief Bornerbroek en de Mariaparochie, en vanwege de affiniteit met de Mariaparochie ook de Harbrinkhoek.

De inhoud van het historisch archief wordt continu aangevuld met actueel en nieuw verkregen materiaal en wordt toegankelijk gemaakt door middel van een Inventaris.

Deze Inventaris van de inhoud van het archief is zowel ter plaatse bij het HIP op papier te raadplegen als elders via het internet in digitale vorm beschikbaar.

4. Projecten

Voor het vergaren van de nodige kennis van de historie van Almelo, zijn door de vrijwilligers van het HIP in de achterliggende jaren doelgericht een aantal projecten opgezet, opgestart en uitgevoerd.

- Inventarisatieproject Hip archief 2012 -2030 (?)

Sinds 2012 is er een project van start gegaan om de inhoud van het historisch archief van het HIP structureel overzichtelijk en toegankelijk te maken.

Na het ordenen, selecteren en inventariseren van het aanwezige documentatiemateriaal, wordt de archiefinventaris digitaal geregistreerd.

Bij deze inventarisatiewerkzaamheden wordt strikt en eenduidig een vaste archief structuur gehanteerd, conform het archiefmodel dat in 2012 als bestuursbeleid werd vastgesteld.

Deze opzet van het archief is destijds afgeleid van het door de Historische Kring Haaksbergen gehanteerde archiefmodel, dat op zichzelf weer was gebaseerd op aanwijzingen van het HCO Zwolle

Inmiddels is in 2023 de inventarisatie van ongeveer 60% van het opgeslagen archiefmateriaal gerealiseerd. Door de webmaster is de inventaris van het HIP-archief sinds 2019 op de website van de HKA gepubliceerd (pdf bestanden). Deze bestanden zijn openbaar en te downloaden.

In de periode 2024-2028 zal door voortzetting van dit project, dit moeten leiden tot ca. 80-90% Uitvoering van dit project wordt structureel gedaan door twee vrijwilligers en incidenteel aangevuld door twee andere vrijwilligers.

- Project Reconstructie oude adresboeken van Almelo 19^e eeuw (+ 1906)

Om het toenemende aantal hulpvragen naar de omzetting van oude naar nieuwe adressen in Almelo te kunnen beantwoorden, heeft het HIP zelf het initiatief genomen om oude adresboeken van Almelo in de 19^e eeuw te 'reconstrueren' aan de hand van geboorte-, trouw- en overlijdensakten.

Het gemeentearchief heeft de registratie van omzettingen van adresseringssystemen namelijk al die tijd achterwege gelaten.

Dit tijdrovende project is in 2021 van start gegaan en het voltooien ervan zal nog enige jaren in beslag nemen, vermoedelijk tot 2025/2026.

De uitvoering van dit project wordt momenteel gedaan door twee vrijwilligers:

- Project digitalisatie fotoarchief HIP

Tevens wordt sinds 2019 het ordenen, selecteren en inventariseren van de "losse" foto's, ansichtkaarten en verzamelingen van foto's in het historisch archief ter hand genomen.

Ook de vraag van derden om het beschikbaar stellen van foto's met afbeeldingen van Almeloos historisch erfgoed neemt toe en met name naar digitale afbeeldingen. Vandaar dat het HIP er toe overgaat om de 'losse' foto's, ansichtkaarten en verzamelingen van foto's uit het historisch archief te gaan scannen, zodat er een digitaal fotoarchief kan worden gevormd.

Voor de uitvoering van dit project is samenwerking gezocht met het archief van de gemeente Almelo, aangezien het HIP zelf niet over professionele scanapparatuur beschikt.

Een vrijwilligersgroep bij het gemeente archief voert de scanwerkzaamheden voor het HIP uit. Zij nemen de digitale foto ook op in het gemeentelijk fotoarchief en plaatsen deze op de website *MijnStadMijnDorpAlmelo*.

Het HIP ontvangt een kopie van de scan en slaat deze op in het digitale fotoarchief op de server van de Bibliotheek en met een back up het externe SDD geheugen van het HIP.

In oktober 2023 is bij het HIP het inventariseren van de eerste productieserie foto's voltooid. Door de corona crises en andere bijzondere omstandigheden heeft dit project aanzienlijke vertraging opgelopen; maar uiteindelijk zijn vanaf 20 oktober 2023 de scanwerkzaamheden bij het Gemeentelijk Archief van start gegaan.

Na een eerste productieronde worden de resultaten van de samenwerking eind 2023/begin 2024 geëvalueerd en wordt bekeken hoe het project in 2024 kan worden voortgezet. Vermoedelijk loopt dit project door tot 2028.

De uitvoering van dit project wordt bij het HIP gerealiseerd door één vrijwilliger.

- Project index verzameling series krantenartikelen Gerard Vloedbeld en G.J. Eshuis

Om het gericht zoeken naar specifieke historische informatie in de omvangrijke verzamelingen van series krantenartikelen "Almelo Toen - Almelo nu" (circa 750 afleveringen) en "Stad en Streek. Almelo 'XXX' jaren geleden" (40 afleveringen) van Gerard Vloedbeld respectievelijk "Van Boerenland tot Stadsrand" (116 afleveringen) van G.J. Eshuis te vergemakkelijken, is het HIP enkele jaren geleden begonnen met het opstellen van een Index van al die honderden artikelen.

Door het opstellen van een alfabetische trefwoordenlijst wordt de inhoud van deze krantenartikelen gericht toegankelijk gemaakt en de rijke historische informatieve inhoud ervan ontsloten.

Rond 2015 zijn de toenmalige vrijwilligsters (met deel I: artikel nrs. 0, 00, 1-150) hieraan begonnen.

Na een onderbreking van een aantal jaren is sinds 2019 één vrijwilliger momenteel met dit project bezig om dit project voort te zetten.

Inmiddels is de index van "Stad en Streek. ...Almelo 'XXX' jaren geleden" (afl. 1 t/m 40) en Almelo toen -Almelo nu.." deel II (artikel nrs. 151-301) van Vloedbeld voltooid en is de index van deel III (artikel nrs. 302-450) tot halverwege gevorderd.

Naar schatting kan dit project nog tot eind 2026 voortduren.

- Project mini exposities bij HIP 4^e verdieping (i.s.m. Bibliotheek)

Om het Almelo-erfgoed zichtbaar onder de aandacht te brengen van Bibliotheek / HIP bezoekers, worden regelmatig mini-exposities ingericht in de vitrines bij het HIP op de 4e verdieping van de Bibliotheek. Tevens maakt dit ook een bezoek aan het HIP attractiever.

Deze kortlopende mini-exposities worden door het HIP in nauwe samenwerking met de Bibliotheek samengesteld en ingericht.

De mini-exposities vinden gemiddeld twee keer per jaar gedurende 2 à 3 maanden plaats en staan zo mogelijk in verband met een actualiteit of manifestatie elders in Almelo.

De continuïteit staat de laatste tijd echter periodiek onder druk; een en ander wordt veroorzaakt door tijdgebrek bij de uitvoerders.

Het is daarom aan te bevelen om in de toekomst hiervoor een (nieuwe) vrijwilliger te werven, die zich alleen en specifiek met de organisatie van deze mini-exposities zou gaan bezighouden, uiteraard in samenwerking met de Bibliotheek.

- Project Almelo erfgoed op de kaart - evaluatie en actualisatie (i.s.m. Stedelijk Museum Almelo)

Op initiatief van het toenmalige Stadsmuseum werd in 2016 begonnen met het project "Almelo erfgoed op de kaart". Voor de realisatie hiervan werd door het Stadsmuseum zowel de hardware - een touchscreentafel - als de software - het digitale format "nederland.opdekaart.nl" - aangeschaft

Het HIP werd door de toenmalige SMA-directeur gevraagd om voor een nog nader te bepalen aantal items tekst en fotomateriaal uit het HIP-archief aan te leveren voor het vullen van de content van dit format. Dat resulteerde in 2022 uiteindelijk in de website "almelo.erfgoedopdekaart.nl" met een content van 500 items verdeeld over tien rubrieken.

Voor de komende periode is in 2024 een evaluatie van dit project gepland. Aan de orde komen het herstellen van fouten en de actualisatie (aanvullen met recente ontwikkelingen) van de gepubliceerde onderwerpen. Een vrijwilliger zal dit op zich nemen, samen met de webmaster van het Stedelijk Museum

- Project collectie bidprentjes

Het HIP beschikt al jaren over een aanzienlijke collectie bidprentjes. De laatste tijd wordt deze collectie ook aangevuld met de moderne versie van het bidprentje, het herdenkingskaartje. Het verzamelde domein bevat louter bidprentjes van personen die geboren en/of overleden zijn in Almelo (incl. Harbrinkhoek).

Met het beheer, het ordenen en eventueel aanvullen van de bestaande collectie bidprentjes is één vrijwilliger belast

Enige jaren geleden is geprobeerd een project op te starten om een digitale inventaris op te stellen van de verzameling bidprentjes. Momenteel is, vanwege het gebrek aan belangstelling van derden en het ontbreken van digitaliseringscompetenties bij de uitvoerende van dit project, een lage prioriteit toegekend aan dit project en is dit onderdeel van het project voorlopig stop gezet.

Vanwege gebrek aan belangstelling van derden en de toenemende beschikbaarheid van gedigitaliseerde data van bidprentjes verzamelingen op het internet, wordt overwogen om bij het stoppen van de huidige vrijwilliger dit project te beëindigen.

Ook speelt hierbij de specialisatie van de historische vereniging in Delden een voorname rol. Zij ontwikkelen en publiceren regionale genealogische bestanden op internet en voorzien daarmee in deze specifieke informatiebehoefte

5. Middelen: (kantoor)apparatuur, financiën en vrijwilligers

5.1. (Kantoor)Apparatuur

Om alle archiveringswerkzaamheden goed en efficiënt te kunnen blijven vervullen is de aanschaf van een derde laptop (inclusief software) in de komende periode noodzakelijk.

Voor de lopende werkzaamheden is voor de aanschaf van kantoomateriaal (o.a. opbergmappen en zuurvrije archiefdozen) circa € 250 per jaar nodig.

5.2. Financiën

Voor de periode 2024-2028 zijn de volgende te verwachten uitgaven voor het HIP noodzakelijk om de realisatie van de bij punt 4 genoemde projecten mogelijk te maken.

Aanschaf Laptop ((incidentele uitgave)	€ 1000
Aanschaf boeken en kantoomateriaal max € 250 per jaar - 5 jaar à € 250 = (structurele uitgave)	€ 1250
	+ -----
totaal te reserveren voor het HIP in de periode 2024 – 2028	€ 2250

Waarvan € 1000 incidenteel en € 1250 structureel, te weten € € 250 per jaar.

5.3. Vrijwilligers

Voor het uitvoeren van alle voorkomende werkzaamheden bij het HIP zijn per openstellingsmiddag maximaal 4 vrijwilligers aanwezig.

Uit praktische overwegingen is, op uitdrukkelijk advies van een HCO-archieffinspecteur voor het waarborgen van de consistentie en coördinatie van de werkzaamheden, het gewenst dat er tegelijkertijd door maximaal 4 vrijwilligers per sessie archiefwerkzaamheden worden uitgevoerd.

Bij het HIP zijn momenteel in totaal 5 vrijwilligers werkzaam, verdeeld over de twee wekelijkse openstellingsmiddagen.

De werkzaamheden van de vrijwilligers bij het HIP worden onderling afgestemd door een coördinator.

Voor het accuraat en efficiënt uitvoeren van de werkzaamheden is het noodzakelijk dat een vrijwilliger bij het HIP over een aantal competenties (kennis, werkhouding en vaardigheden) beschikt. Met name is het bezitten van een zekere mate van digitale vaardigheid een absolute basis vereiste.

Voor een nadere beschrijving van deze competenties waarover een HIP vrijwilliger dient te beschikken zie de *Profielschets vrijwilliger HIP*

Met het oog op het voortbestaan van het HIP dient, gelet op de gevorderde leeftijd van het merendeel van het huidige vrijwilligersbestand, in de komende periode 2024-2028 uitgekeken te worden naar uitbreiding van respectievelijk vervanging binnen de groep vrijwilligers.

Te denken valt aan aanvulling met 2 à 3 personen medio 2024/2025. Waarvan er één zich dient voorbereiden op de rol van coördinator. Eind 2025 zal de huidige coördinator deze specifieke taak gaan overdragen. Het inwerken van een coördinator en een geleidelijke soepele overdracht van taken zal minimaal 1 à 2 jaar in beslag nemen, is de verwachting.

6. Werk- & Archiefruimte (huisvesting)

Het HIP is sinds 2005 gehuisvest op de 4e verdieping van de Bibliotheek Almelo. Het beschikt daar over een werkhoek voorzien van een computer workstation (aangesloten op de server van de Bibliotheek) en archiefkasten. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van archiefruimte in de kelder (depot) van de bibliotheek.

Gelet op de gestage uitbreiding van documentatiemateriaal ten gevolge van onder meer de toename van schenkingen, ontstaat er tegen het einde van de periode 2024-2028 een nijpend gebrek aan archiefruimte. Medio 2028 dient er uitbreiding met archiefkasten plaats te vinden. Het voortbestaan van het HIP na 2028 is hiervan mede afhankelijk.

7. Samenwerking met externe instanties

Het HIP werkt bij de uitoefening van haar functies en de invulling van haar projecten nauw samen met instanties zoals

- de Bibliotheek Almelo;
- het Stedelijk Museum Almelo, Prinsenstraat 1 te Almelo;
- het archief van de Gemeente Almelo, Stadhuis Haven ZZ te Almelo;
- de Collectie Erfgoed (voorheen HCO) te Zwolle.

Daarnaast dient het HIP stelselmatig tot vraagbaak voor

- de redactie van Stad & Ambt, de kwartaaluitgave van de St. Historische Kring Stad en Ambt Almelo; en
- de St. Stadsherstel Almelo.

8. Schenken van documentatiemateriaal aan het HIP archief

Regelmatig bieden particulieren documentatiemateriaal en boeken ter schenking om niet aan het HIP aan. Afgaande op de inmiddels opgedane ervaringen hier mee ten aanzien van de bruikbaarheid en de kwaliteit hiervan, is het noodzakelijk gebleken om voorwaarden aan een schenking te stellen.

Het aangeboden materiaal dient o.a.. een aanvulling te zijn van ons historisch archief en relevant te zijn voor de historie van Almelo. Voor "doublures" van exemplaren is geen opslagruimte beschikbaar.

Substantiële schenkingen worden voortaan in de Nieuwsbrief van de Historische Kring Almelo periodiek vermeld. De schenkers ontvangen van het Bestuur van de Historische Kring Almelo een persoonlijke bedankbrief (per post/mail).

Zie voor de voorwaarden voor een schenking aan het HIP archief "Voorwaarden Schenking documentatiemateriaal aan HIP archief".

9. Conclusie: aanbevelingen voor en planning en uitvoering van het beleid inzake de periode 2024-2028

9.1. Voortzetten van basis werkzaamheden HIP

Het onder paragraaf 3. "Werkzaamheden HIP" beschreven en ingezette beleid ten aanzien van de primaire werkzaamheden – informatie verstrekking en archief beheer - dient in de periode 2024-2028 onverkort voortgezet te worden.

9.2. Voortzetting van de huidige lopende projecten

Het onder paragraaf 4. "Projecten" beschreven uitvoering van het reeds ingezette beleid in de periode 2024-2028 onverkort voortzettien met betrekking tot de onderhavige projecten

- Inventarisatieproject HIP archief 2012 -2030 (?)
- Project Reconstructie oude adresboeken van Almelo 19^e eeuw
- Project indexeren verzameling series krantenartikelen Vloedbeld en Eshuis
- Project digitaal fotoarchief HIP (i.s.m. archief gemeente Almelo)
- Project mini exposities bij HIP 4^e verdieping (i.s.m. Bibliotheek)
- Project Almelo erfgoed op de kaart; evaluatie en actualisatie (i.s.m. Stedelijk Museum Almelo)
- Project collectie bidprentjes (inventarisatie en digitaliseren)

Details en planning van de uitvoering van deze projecten zijn vastgelegd in "Planning en uitvoering Projecten HIP 2024-2028".

9.3. Uitbreiding aanvulling cq, vervanging team vrijwilligers HIP

Met betrekking tot de continuïteit van het HIP dient in de periode 2024-2028 nieuw beleid ingevoerd te worden. Er dient gestreefd te worden naar uitbreiding van het HIP team vrijwilligers

- realisatie van uitbreiding met minimaal 2 vrijwilligers voor bemanning van het HIP op

- dinsdag- en vrijdagmiddag uiterlijk in 2025;
- Inwerken en overdracht rol van coördinator – uiterlijk 2025/2026

9.4. Reserveren van de benodigde financiële middelen periode 2024-2028

Voor de inhoudelijke uitvoering van alle activiteiten zoals beschreven in de paragrafen 3 en 4 van het in deze notitie genoemd beleid, is de inzet van de onderstaande financiële middelen nodig:

- incidenteel €1000 t.b.v. aanschaf laptop (begroten/reserveren voor 2025)
- structureel € 275 per jaar t.b.v. aanschaf kantoorartikelen resp. boeken 2024-2028 (begroten / reserveren telkens voor de jaren 2024, 2025, 2026, 2027 en 2028)

Een en ander in overleg met en instemming van de penningmeester.

9.5. Uitbreiding archiefruimte in overleg met Bibliotheek of elders (2028)

Gelet op het te verwachten gebrek aan archiefruimte aan het eind 2028 is het nemen van adequate maatregelen urgent, hiertoe is het wenselijk tijdig de onderhandelingen met HIP-partner de Bibliotheek te openen

- onderhandelingen openen begin 2027 ten behoeve noodzakelijke uitbreiding van de archief ruimte voor het opbergen en bewaren van historische documenten met minstens 15 meter plankruimte